



Sygn. akt II KK 78/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 marca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Anna Janczak

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w sprawie **P. M.**

skazanego z art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 209 § 1a k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 23 marca 2022 r.

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść

od wyroku Sądu Rejonowego w R.

z dnia 3 października 2018 r., sygn. akt II K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu w R. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

P. M. wyrokiem Sądu Rejonowego w R. z dnia 3 października 2018 r., sygn. akt II K (...), został skazany na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności za to, że w okresie od 25 stycznia 2012 r. do 17 lipca 2012 r. oraz w okresie od 25 września 2015 r. do 8 lutego 2016 r. w R. uchylał się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego na rzecz córki O. M., określonego co do wysokości po 500 złotych

miesięcznie wyrokiem z dnia 13 października 2011 r., sygn. akt IV RC (...), czym naraził ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, tj. przestępstwo z art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 209 § 1a k.k.

Wyrok ten nie został zaskarżony przez żadną ze stron, w związku z czym uprawomocnił się w dniu 11 października 2018 r.

Kasację od tego wyroku wniósł Prokurator Generalny. Zaskarżył go w całości na korzyść skazanego. Zarzucił rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 410 k.p.k. w zw. z art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., polegające na nienależytym uwzględnieniu wynikających z ujawnionego na rozprawie materiału dowodowego istotnych okoliczności, związanych z odbywaniem przez oskarżonego w okresie od 17 lipca 2012 r. do 24 września 2015 r. kary pozbawienia wolności i nierozważenie ich w aspekcie realizacji znamion występku niealimentacji, w wyniku czego, również z rażącą obrazą prawa materialnego, tj. art. 11 § 1 k.k., doszło do wadliwego określenia w wyroku granic czasowych przypisanego oskarżonemu czynu z art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 209 § 1a k.k. i skazania P. M. za uchylenie się od ciążącego na nim obowiązku alimentacyjnego w okresie od 25 stycznia 2012 r. do 17 lipca 2012 r. oraz od 25 września 2015 r. do 8 lutego 2016 r., gdzie odstępianie od potraktowania opisanych zachowań oskarżonego jako dwóch odrębnych czynów, a w konsekwencji zaniechanie uznania, iż w odniesieniu do występku popełnionego w okresie od 25 stycznia 2012 r. do 17 lipca 2012 r. nastąpiło, określone w art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k., przedawnienie karalności czynu, skutkowało wystąpieniem negatywnej przesłanki procesowej z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k.

Podnosząc powyższe, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w R. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, stąd jej rozpoznanie i uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Podniesione w kasacji zarzuty rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego i materialnego, co miało istotny wpływ na treść wyroku, są bowiem trafne.

Rację ma skarżący, że Sąd Rejonowy w R. błędnie przyjął, że przypisane oskarżonemu zachowanie, polegające na uchylaniu się od wykonania obowiązku alimentacyjnego w okresie od 25 stycznia 2012 r. do 17 lipca 2012 r. oraz od 25 września 2015 r. do 8 lutego 2016 r., stanowiło jedno przestępstwo z art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 209 § 1a k.k. U jego podstaw legło pominięcie, wynikającej z ujawnionego na rozprawie materiału dowodowego, okoliczności dotyczącej odbywania przez oskarżonego w okresie od 17 lipca 2012 r. do 24 września 2015 r. kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym. Okoliczność ta, w związku z niemożnością uzyskiwania w tym czasie przez zobowiązanego dochodów, uniemożliwiała mu realizację obowiązku alimentacyjnego, stąd nie można było przyjąć, że w okresie przebywania w jednostce penitencjarnej uchylał się on od uiszczania świadczeń bezprawnie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2011 r., sygn. akt IV KK 321/11).

Przestępstwo uchylania się od obowiązku alimentacyjnego jest wprawdzie przestępstwem trwałym, a więc polegającym na utrzymywaniu niezgodnego z prawem stanu rzeczy przez jakiś czas, niemniej, aby móc uznać składające się na nie zachowania za jeden czyn, przerwy między nimi nie mogą być długie. W sytuacji, gdy przedmiotem postępowania karnego są dwa okresy przedzielone odstępem niemal 3,5 roku nie sposób zasadnie przyjąć, by mogły one stanowić jedno zdarzenie historyczne. W zaistniałym w niniejszej sprawie układzie faktycznym nie było więc podstaw do przyjęcia jedności czynu. Wobec tego przyjęta przez Sąd konstrukcja narusza przepis prawa materialnego – art. 11 § 1 k.k. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2015 r., sygn. akt III KK 414/14).

Sąd Rejonowy, po ustaleniu stanu faktycznego sprawy, powinien był więc przyjąć, że P. M. dopuścił się nie jednego, a dwóch występków z art. 209 § 1 k.k. w zw. z art. 209 § 1a k.k., pozostających ze sobą w zbiegu realnym. Przyjęcie jakiegokolwiek innej konstrukcji – choćby z art. 91 § 1 k.k. - wykluczałby długi odstęp pomiędzy poszczególnymi czynami. W modelowym postępowaniu pierwszy z czynów zostałby więc uznany za popełniony w okresie od 25 stycznia do 17 lipca 2012 r., drugi natomiast od 25 września 2015 r. do 8 lutego 2016 r. Prowadziłoby to do uznania, że co do pierwszego z czynów - popełnionego od 25 stycznia do 17 lipca 2012 r. – doszło do przedawnienia karalności. Przestępstwo z art. 209 k.k. jest

bowiem występkiem zagrożonym karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 3 lat, toteż zgodnie z art. 101 § 1 pkt 4 k.k. karalność tego czynu ustaje z upływem 5 lat od jego popełnienia. W związku z tym, że zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa zostało złożone w niniejszej sprawie w dniu 19 lutego 2018 r., a więc po upływie 5 lat od popełnienia tego czynu, nie doszło do przedłużenia przedawnienia karalności na podstawie art. 102 k.k. Oznacza to, że do skazania oskarżonego za tak wyodrębniony czyn (popełniony w okresie od 25 stycznia do 17 lipca 2012 r.) doszło pomimo istnienia negatywnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. Podobne przeszkody nie stoją na przeszkodzie pociągnięciu oskarżonego do odpowiedzialności karnej za drugi z czynów, popełniony w okresie od 25 września 2015 r. do 8 lutego 2016 r.

W świetle powyższego, popełniony przez Sąd Rejonowy błąd w zakresie stosowania prawa materialnego, polegający na rażącym naruszeniu art. 11 § 1 k.k., miał istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku. Błędne przyjęcie, że oskarżony w tej sprawie odpowiada za jeden czyn, obejmujący dwa odległe od siebie okresy, doprowadziło bowiem Sąd do objęcia zakresem skazania zachowania P. M. z okresu od 25 stycznia do 17 lipca 2012 r., za które - wobec przedawnienia karalności - nie mógł ponosić odpowiedzialności karnej.

Stwierdzając rażące naruszenie powołanych w zarzucie kasacji przepisów prawa procesowego i materialnego, co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, Sąd Najwyższy uchylił ten wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w R. do ponownego rozpoznania.

W ponownym postępowaniu Sąd ten, uwzględniając wyżej poczynione uwagi (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.), dokona zmiany opisu zarzucanego oskarżonemu czynu, dzieląc go na dwa odrębne czyny i umarzając postępowanie o wcześniejszy z nich.

Kierując się powyższym, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.